

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ: ΕΠΙΣΤΟΛΗ 7η «ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο συγκεκριμένος 'Τιμόθεος' που είναι ο παραλήπτης της επιστολής αυτής του Ισοκράτη, δεν είναι ο γνωστός Αθηναίος στρατηγός, γιός του επίσης γνωστού στρατηγού Κόνωνα, αλλά ο γιος του Κλεάρχου, του τυράννου της 'Ηράκλειας' στο Εύξεινο Πόντο. Ο Κλεάρχος υπήρξε μαθητής του Ισοκράτη στην Αθήνα, και όταν επέστρεψε στην πόλη του ανέτρεψε το αριστοκρατικό καθεστώς που έως τότε είχε την εξουσία και έγινε τύραννος. Κυβέρνησε με ιδιαίτερα αυταρχικό τρόπο έως την ημέρα του θανάτου του, το 353π.Χ. Στο αξίωμα του τυράννου τον διεδέχθη ο νεαρός γιος του Τιμόθεος, ο οποίος όμως λόγω του νεαρού της ηλικία του τέθηκε υπό την κηδεμονία του θείου του, του Σατύρου, αδελφού του πατέρα του, έως το 346π.Χ. Η εξουσία του Τιμόθεου ήταν περισσότερο ήπια σε σχέση με εκείνη του πατέρα του, αλλά και του θείου του. Στην επιστολή αυτή ο Ισοκράτης δίνει χρήσιμες συμβουλές στον νεαρό κυβερνήτη της Ηράκλειας

(1) Περὶ μὲν τῆς οἰκειότητος τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους οἶμαί σε πολλῶν ἀκηκοέναι, συγχαίρω δέ σοι πυνθανόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῇ δυναστείᾳ τῇ παρούσῃ κάλλιον χρή τοῦ πατρὸς καὶ φρονιμώτερον, ἔπειθ' ὅτι προαιρεῖ δόξαν καλὴν κτήσασθαι μᾶλλον ἢ πλοῦτον μέγαν συναγαγεῖν. Σημεῖον γὰρ οὐ μικρὸν ἐκφέρεις ἀρετῆς, ἀλλ' ὥς δυνατὸν μέγιστον, ταύτην ἔχων τὴν γνώμην· ὥστ' ἦν ἐμμείνης τοῖς περὶ σοῦ νῦν λεγομένοις, οὐκ ἀπορήσεις τῶν ἐγκωμιασομένων τὴν τε φρόνησιν τὴν σὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ταύτην. (2) Ἐγούμαι δὲ καὶ τὰ διηγγελμένα περὶ τοῦ πατρὸς σου συμβαλέσθαι μεγάλην πίστιν πρὸς τὸ δοκεῖν εὖ φρονεῖν σε καὶ διαφέρειν τῶν ἄλλων· εἰώθασι γὰρ οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτως ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν τοὺς ἐκ τῶν πατέρων τῶν εὐδοκιμούντων γεγονότας ὥς τοὺς ἐκ τῶν δυσκόλων καὶ χαλεπῶν, ἦν περ φαίνονται μηδὲν ὅμοιοι τοῖς γονεῦσιν ὄντες. Μᾶλλον γὰρ ἐπὶ πάντων κεχαρισμένον αὐτοῖς ἐστὶν τὸ παρὰ λόγον συμβαῖνον ἀγαθὸν τῶν εἰκότως καὶ προσηκόντως γιγνομένων. (3) Ὡς ἐνθυμούμενον χρή ζητεῖν καὶ φιλοσοφεῖν ἐξ ὅτου τρόπου καὶ μετὰ τίνων καὶ τίσι συμβούλοις χρώμενος τὰς τῆς πόλεως ἀτυχίας ἐπανορθώσεις καὶ τοὺς πολίτας ἐπὶ τὰς ἐργασίας καὶ τὴν σωφροσύνην προτρέψεις καὶ ποιήσεις αὐτοὺς ἥδιον ζῆν καὶ θαρραλεώτερον ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἔργα τῶν ὀρθῶς καὶ φρονίμως τυραννεύοντων. (4) Ὡς ἔνιοι

καταφρονήσαντες οὐδὲν ἄλλο σκοποῦσιν, πλὴν ὅπως αὐτοί θ' ὥς μετὰ πλείστης ἀσελγείας τὸν βίον διάξουσιν, τῶν τε πολιτῶν τοὺς βελτίστους καὶ πλουσιωτάτους καὶ φρονιμωτάτους λυμανοῦνται καὶ δασμολογήσουσιν, κακῶς εἰδότες ὅτι προσήκει τοὺς εὖ φρονούντας καὶ τὴν τιμὴν ταύτην ἔχοντας μὴ τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς αὐτοῖς ἡδονὰς παρασκευάζειν, ἀλλὰ ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις τοὺς πολίτας εὐδαιμονεστέρους ποιεῖν, (5) μηδὲ πικρῶς μὲν καὶ χαλεπῶς διακεῖσθαι πρὸς ἅπαντας, ἀμελεῖν δὲ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἀλλ' οὕτω μὲν πράως καὶ νομίμως ἐπιστατεῖν τῶν πραγμάτων ὥστε μηδένα τολμᾶν αὐτοῖς ἐπιβουλεύειν, μετὰ τοσαύτης δ' ἀκριβείας τὴν τοῦ σώματος ποιεῖσθαι φυλακὴν ὥς ἀπάντων αὐτοὺς ἀνελεῖν βουλομένων. Ταύτην γὰρ τὴν διάνοιαν ἔχοντες αὐτοί τ' ἂν ἔξω τῶν κινδύνων εἶεν καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμοῖεν· ὦν ἀγαθὰ μείζω χαλεπὸν εὐρεῖν ἐστίν. (6) Ἐνεθυμήθην δὲ μεταξὺ γράφων, ὥς εὐτυχῶς ἅπαντά σοι συμβέβηκεν. Τὴν μὲν γὰρ εὐπορίαν, ἣν ἀναγκαῖον ἦν κτήσασθαι μετὰ βίας καὶ τυραννικῶς καὶ μετὰ πολλῆς ἀπεχθείας, ὁ πατήρ σοι καταλέλοιπεν, τὸ δὲ χρῆσθαι τούτοις καλῶς καὶ φιланθρώπως ἐπὶ σοὶ γέγονεν· ὦν χρή σε πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. (7) Ἄ μὲν οὖν ἐγὼ γιγνώσκω, ταῦτ' ἐστίν· ἔχει δ' οὕτως. Εἰ μὲν ἔρῃς χρημάτων καὶ μείζονος δυναστείας καὶ κινδύνων, δι' ὧν αἱ κτήσεις τούτων εἰσὶν, ἐτέρους σοι συμβούλους παρακλητέον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἱκανῶς ἔχεις, ἀρετῆς δὲ καὶ δόξης καλῆς καὶ τῆς παρὰ τῶν πολλῶν εὐνοίας ἐπιθυμεῖς, τοῖς τε λόγοις τοῖς ἑμοῖς προσεκτέον τὸν νοῦν ἐστίν καὶ τοῖς καλῶς τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν διοικοῦσιν ἀμιλλητέον καὶ πειρατέον αὐτῶν διενεγκεῖν. (8) Ἀκούω δὲ Κλέομιν τὸν ἐν Μηθύμνῃ ταύτην ἔχοντα τὴν δυναστείαν περὶ τε τὰς ἄλλας πράξεις καλὸν κἀγαθὸν εἶναι καὶ φρόνιμον, καὶ τοσοῦτον ἀπέχειν τοῦ τῶν πολιτῶν τινὰς ἀποκτείνειν ἢ φυγαδεύειν ἢ δημεύειν τὰς οὐσίας ἢ ποιεῖν ἄλλο τι κακὸν ὥστε πολλὴν μὲν ἀσφάλειαν παρέχειν τοῖς συμπολιτευομένοις, κατάγειν δὲ τοὺς φεύγοντας, (9) ἀποδιδόναι δὲ τοῖς μὲν κατιοῦσιν τὰς κτήσεις, ἐξ ὧν ἐξέπεσον, τοῖς δὲ πριαμένοις τὰς τιμὰς τὰς ἐκάστοις γιγνομένας, πρὸς δὲ τούτοις καθοπλίζειν ἅπαντας τοὺς πολίτας ὥς οὐδενὸς μὲν ἐπιχειρήσοντος περὶ αὐτὸν νεωτερίζειν, ἣν δ' ἄρα τινὲς τολμήσωσιν, ἡγούμενον λυσιτελεῖν αὐτῷ τεθνάναι τοιαύτην ἀρετὴν ἐνδειξάμενῳ τοῖς πολίταις μᾶλλον ἢ ζῆν πλείω χρόνον τῇ πόλει τῶν μεγίστων κακῶν αἴτιον γενόμενον. (10) Ἔτι δ' ἂν πλείω σοι περὶ τούτων διελέχθην, ἴσως δ' ἂν καὶ χαριέστερον, εἰ μὴ παντάπασιν ἔδει με διὰ ταχέων γράψαι σοι τὴν ἐπιστολήν. Νῦν δὲ σοὶ μὲν αὖθις συμβουλεύσομεν, ἂν μὴ κωλύσῃ με τὸ γῆρας, ἐν δὲ τῷ παρόντι περὶ τῶν ἰδίων δηλώσομεν. Αὐτοκράτωρ γὰρ ὁ τὰ γράμματα φέρων οἰκείως ἡμῖν ἔχει· (11) περὶ τε γὰρ τὰς διατριβὰς

τὰς αὐτὰς γεγόναμεν καὶ τῇ τέχνῃ πολλάκις αὐτοῦ κέχρημαι καὶ τὸ τελευταῖον περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ὥς σὲ σύμβουλος ἐγενόμην αὐτῷ. Διὰ δὴ ταῦτα πάντα βουλοίμην ἂν σε καλῶς αὐτῷ χρήσασθαι καὶ συμφερόντως ἀμφοτέροις ὑμῖν, καὶ γενέσθαι φανερόν ὅτι μέρος τι καὶ δι' ἐμὲ γίγνεται τι τῶν δεόντων αὐτῷ. (12) Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ σοὶ μὲν οὕτως ἐπιστέλλω προθύμως, Κλέαρχου δὲ μηδὲν πάποτ' ἐδεήθην. Σχεδὸν γὰρ ἅπαντες οἱ παρ' ὑμῶν καταπλέοντες σὲ μὲν ὁμοίον φασιν εἶναι τοῖς βελτίστοις τῶν ἐμοὶ πεπλησιακότων, Κλέαρχον δὲ κατὰ μὲν ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅτ' ἦν παρ' ἡμῖν, ὡμολόγουν, ὅσοι περ ἐνέτυχον, ἐλευθεριώτατον εἶναι καὶ πραότατον καὶ φιλανθρωπότατον τῶν μετεχόντων τῆς διατριβῆς· ἐπειδὴ δὲ τὴν δύναμιν ἔλαβεν, τοσοῦτον ἔδοξε μεταπεσεῖν ὥστε πάντας θαυμάζειν τοὺς πρότερον αὐτὸν γινώσκοντας. (13) Πρὸς μὲν οὖν ἐκεῖνον διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἀπηλλοτριώθην· σὲ δ' ἀποδέχομαι καὶ πρὸ πολλοῦ ποιησαίμην ἂν οἰκείως διατεθῆναι πρὸς ἡμᾶς. Δηλώσεις δὲ καὶ σὺ διὰ ταχέων εἰ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχεις ἡμῖν. Αὐτοκράτορος τε γὰρ ἐπιμελήσει καὶ πέμψεις ἐπιστολὴν ὥς ἡμᾶς, ἀνανεούμενος τὴν φιλίαν καὶ ξενίαν τὴν πρότερον ὑπάρχουσαν. Ἐρρωσο, κἄν του δέῃ τῶν παρ' ἡμῖν, ἐπίστελλε.

ΣΧΟΛΙΑ

1. **Περὶ μὲν τῆς οἰκειότητος:** ὁ πατέρας του Τιμοθέου, ὁ Κλέαρχος, νεαρός εἶχε επισκεφθεῖ τὴν Αθήνα καὶ εἶχε γιὰ κάποιο διάστημα συναναστραφεῖ με τὸν Πλάτωνα, ἀλλὰ κυρίως εἶχε παρακολουθήσει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰσοκράτη. **πολλῶν ἀκηκοέναι:** *‘πιστεύω ὅτι ἐσὺ ἔχει πληροφορηθεῖ ἀπὸ πολλοῦς’*. **πυνθανόμενος:** *‘χαίρομαι ποὺ πληροφοροῦμαι’*, αναφορική μτχ., ἀλλὰ με αιτιολογικὴ σημασία. **χρῆ:** β' ενικό. **τοῦ πατρὸς:** Γενικὴ συγκριτικὴ. Ὁ πατέρας του Τιμόθεου, ὁ Κλέαρχος, δολοφονήθηκε τὸ 353π.Χ. καὶ ἀμέσως μετὰ ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν ὁ ἀδελφός του καὶ θεῖος του Τιμόθεου, ὁ Σάτυρος, μεταξύ των ἐτῶν 353-346, ὁπότε καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐξουσίαν ὁ Τιμόθεος. Προφανῶς ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ συντάσσεται ἓν ἢ δύο το πολὺ ἔτη μετὰ τὸ 346π.Χ. **κάλλιον χρῆ τοῦ πατρὸς καὶ φρονιμώτερον:** ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία του Κλέαρχου ξεκίνησε ὅταν ἡ ὀλιγαρχικὴ παράταξις τῆς Ἡράκλειας τὸν ἀνακάλεσε ἀπὸ τὴν ἐξορίαν σὴν ὁποῖαν βρισκόταν σὴν περιοχὴ του Εὐξεινίου Πόντου, προκειμένου νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἀντιμετωπίσουν μιὰ ἐξέγερσις των δημοκρατικῶν καὶ λαϊκῶν στρωμάτων ἐναντίον τοὺς. Ὁ Κλέαρχος δέχθηκε, ἀλλὰ πολὺ σύντομα ἀποδεδεσμεύτηκε ἀπὸ τὴν συμφωνίαν με τοὺς ὀλιγαρχικοὺς, συμμάχησε με τὰ λαϊκὰ στρώματα καὶ ἐπέβαλε ἓν τυραννικὸ καθεστῶς. Ἀσκήσας τὴν ἐξουσίαν με ἰδιαιτέρα αυταρχικὸ καὶ σκληρὸ τρόπο, με συνέπεια νὰ δολοφονηθεῖ τὸ 353π.Χ. **ταύτην ἔχων τὴν γνώμην:** *‘με το νὰ ἔχεις αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν’*, δηλ. τὴν προτίμησιν σὴν ‘δόξαν καλὴν’ κι ὅχι σὸν ‘πλοῦτον μέγαν’. Ἡ μτχ. τροπικὴ. **δόξαν:** ἀντικείμενον σὸ ἀπαρέμφοτον ‘κτήσασθαι’. **καλὴν:** τὸ ἀναρθρο ἐπίθετον ποὺ προσδιορίζει ἓν ἀναρθρο οὐσιαστικὸ μπορεῖ νὰ εἶναι εἴτε ἐπιθετικὸς εἴτε κατηγορηματικὸς προσδιορισμός. Ἀν λογικὰ τὸ ἐπίθετον ἀναλύεται σὲ μιὰ αναφορικὴ πρότασις χωρὶς τὸν ν.ε. (να), τότε εἶναι ἐπιθετικὸς προσδιορισμός. Ἀν ὅμως τὸ ἐπίθετον ἀναλύεται σὲ αναφορικὴ πρότασις με τὸν ν.ε. (να), τότε τὸ ἐπίθετον εἶναι κατηγορηματικὸς. Στὴν προκειμένη περίπτωσις ἡ μτφρ. εἶναι *‘προτιμὰς δόξα ποὺ νὰ εἶναι καλὴ’*,

κι όχι βέβαια ‘...που είναι καλή’, διότι απλούστατα η συγκεκριμένη ‘δόξα’ είναι ένας επιδιωκόμενος στόχος. **κτήσασθαι μᾶλλον...ἢ...συναγαγεῖν**: ο ‘ἢ’ συγκρίνει τα δυο απαρέμφατα, που είναι αντικείμενα στο ρ. ‘προαιρεῖ’. **πλοῦτον μέγαν**: το ουσιαστικό είναι αντικ. στο ‘συναγαγεῖν’, ενώ το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός. **Σημεῖον γὰρ οὐ μικρόν**: το ουσιαστικό είναι αντικείμενο στο ρ., ενώ το επίθετο είναι επιθετικός προσδιορισμός, (*φέρνεις μία απόδειξη που δεν είναι ασήμαντη*). **ἀρετῆς**: γενική αντικειμενική. **ὥστ’...οὐκ ἀπορήσεις**: όταν ο ‘ὥστε’ ξεκινά μία περίοδο λόγου, η πρόταση θεωρείται με συμπερασματική, αλλά κύρια κι όχι δευτερεύουσα. **ἦν ἔμμεινής**: υποθετική πρόταση με απόδοση την συμπερασματική. Ευθύς υποθ. λόγος για το προσδοκώμενο. **τῶν ἐγκωμιασομένων**: ‘δεν θα σου λείψουν εκείνοι που θα σε επαινέσουν’, η έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε γενική πτώση, σε θέση γενικής διαιρετικής (*δεν θα έχεις ἔλλειψη από...*). Η μτχ. είναι αρσενικού γένους. **τὴν τε φρόνησιν... καὶ τὴν προαίρεσιν**: αντικείμενα στην μτχ.

2. τὰ διηγγελμένα...συμβαλέσθαι: έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε αιτιατική πτώση, υποκείμενο στο απαρέμφατο, ‘*αὐτὰ που ἔχουν ἀκουστέι για τον πατέρα σου θα προσθέσουν...*’. Η φήμη του Κλέαρχου ως τυράννου της Ηράκλειας δεν ήταν καλή λόγω του αυταρχικού τρόπου με τον οποίον άσκησε την εξουσία. **πρὸς τὸ δοκεῖν...καὶ δι-αφέρειν**: δυο εμπρόθετοι προσδιορισμοί με έναρθρο απαρέμφατο αντί ουσιαστικό. **γὰρ**: ο ‘γὰρ’ επεξηγεί με βάση τα όσα ακολουθούν, τον λόγο για τον οποίον ‘*η κακή φήμη του Κλέαρχου ως τυράννου θα ωφελήσει τον νεαρό Τιμόθεο*’. **τῶν ἀνθρώπων**: γενική διαιρετική. **τοὺς...γεγονότας**: έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, αντικείμενο στα απαρέμφατα ‘ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν’. **τῶν εὐδοκιμούντων**: παράθεση. **ὥς τοὺς...**: η σύνταξη εδώ ακολουθεῖ την πιο πάνω, από την οποίαν δανείζεται το σχήμα. Πιο πριν είχαμε: «οὐχ οὕτως ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν τοὺς... γεγονό-τας», και εδώ έχουμε: «ὥς <εἰώθασιν ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν> τοὺς <γεγονότας> ἐκ <τῶν πατέρων> τῶν δυσκόλων καὶ χαλεπῶν». Η πρόταση με τον ‘ὥς’ είναι αναφορική, επιρρηματική του τρόπου. **ἦν περ φαίνονται**: υποθετική πρόταση με απόδοση την κύρια πρόταση ‘εἰώθασιν’. Ευθύς υποθ. λόγος για την αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον. **ὄντες**: κατηγορηματική μτχ. **ἐπὶ πάντων**: sc. ‘τῶν ἀνθρώπων’, ‘*σε σχέση με όλους τους ανθρώπους*’. **κεχαρισμένον**: κατηγορούμενο. **τὸ...ἀγαθόν**: ονομ., υποκείμ. στο ρ. Ο ενδιαμέσος εμπρόθ. προσδ. είναι επιθ. προσδ., και η μτχ. ‘συμβαῖνον’ είναι επιθ. προσδ. **τῶν...γιγνομένων**: γενική συγκριτική από το ‘Μᾶλλον’.

3. Ὡν ἐνθυμούμενον: ‘*με το να ἔχεις αὐτὰ ὑπ’ ὀψή σου*’. Όταν μία περίοδος λόγου ξεκινά με αναφορική αντωνυμία, αλλά έως το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει κύρια πρόταση, τότε η πρόταση στην οποίαν ανήκει η αντωνυμία ‘ὦν’ θεωρείται κύρια και το αναφορικό μεταφράζεται ως δεικτικό. Αυτό συμβαίνει εδώ. **ἐξ ὅτου τρόπου καὶ μετὰ τίνων καὶ τίσι συμβούλοις χρώμενος**: τρεις συνεχόμενες πλάγιες ερωτήσεις, αντικείμενα στα απαρέμφατα ‘ζητεῖν καὶ φιλοσοφεῖν’. Το ρ. της πρώτης είναι το ‘ἐπανορθώσεις’, της δεύτερη το ‘προτρέψεις’, και της τρίτης το ‘ποιήσεις’. **μετὰ τίνων**: ‘*με την βοήθεια ποιων – μαζί με ποιούς*’. **τίσι συμβούλοις χρώμενος**: ‘*και με ποιους ως συμβούλους*’, η αντωνυμία συντάσσεται με την μτχ. ‘χρώμενος’ ως δοτική οργανική, και η δοτική ‘συμβούλοις’ επιρρ. κατηγορούμενο του τρόπου. Η μτχ. ‘χρώμενος’ είναι συνημμ. υποθετική, και με απόδοση το ρ. ‘ποιήσεις’. **τάς τε τῆς πόλεως ἀτυχίας**: ο Ισοκράτης αναφέρεται στην κακή διακυβέρνηση της Ηράκλειας από τον Κλέαρχο και στις κακές εντυπώσεις που αυτή άφησε πίσω της. **ἐπὶ τε τὰς ἐργασίας καὶ τὴν σωφροσύνην**: η γεωργική απασχόληση είναι για τον Ισοκράτη το βασικό εργαλείο που ελευθερώνει τον άνθρωπο από κάθε εξάρτηση και εκμετάλλευση από τους συνανθρώπους του. Αυτήν την αντίληψη εκφράζει στον ‘Βούσιρι’, όπου μιλώντας για τις ευεργετικές επιπτώσεις του Νείλου στους αγρότες της περιοχής δηλώνει ότι «τὴν δύναμιν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν ἰσόθεον πεποίηκεν, Βούσιρ. 13». Αλλά μιλώντας και για τους Αθηναίους αγρότες αναφέρει ότι οι διατάξεις του Αρείου Πάγου που αφορούσαν την γεωργική απασχόληση των Αθηναίων ήταν εκείνες που τους απήλλαξαν από την φτώχεια «ἀπήλλαξεν γὰρ τοὺς πένητας τῶν ἀποριῶν, Άρεοπ. 55». **ἦ**: συγκριτικός. **ταῦτα**: δηλ. ό,τι αναφέρει με τα τρία προηγούμενα ρρ. **ἔργα**: κατηγορούμενο. **τῶν... τυραννεύόντων**: γενική του δημιουργού.

4 Ὡν: i.e. ‘τούτων’, δηλ. των ενεργειών τις οποίες δήλωναν τα τρία προηγούμενα ρρ. Η πρόταση της αναφορικής αντωνυμίας είναι κύρια, γιατί μέχρι το τέλος της περιόδου δεν υπάρχει κύρια πρόταση, και το αναφορικό αντιστοιχεί σε δεικτικό. Η γενική ὧν συντάσσεται με την μτχ. ‘καταφρονήσαντες’. Τα ρρ. που είναι σύνθετα με την πρόθεση ‘κατά’ συντάσσονται με γενική, γιατί κατ’ αρχήν η πρόθεση συντασσόταν με την γενική, και αργότερα μεταφέρθηκε ως προρρηματικό στο ρ., δηλ. ‘φρονῶν κατά τινος < καταφρονῶ τινός’. Η μτχ. είναι συνημμ., επιρρ. αιτιολογική. **ὅπως...διάξουσιν:** οι προτάσεις με τον ‘ὅπως+Μέλλοντα Ὅριστικῆς’ έχουν τρεις συντακτικές

χρήσεις, (i) λειτουργούν ως τελικές – ουσιαστικές προτάσεις και ισοδυναμούν με τα τελικά απαρέμφατα ως αντικείμενα βουλευτικών ρρ. Αντιστοιχούν στις βουλευτικές προτάσεις με ‘ut+Υποτακτική’ και μεταφράζονται με τον ν.ε. (να+ρ.) (ii) λειτουργούν ως αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις του τρόπου. (iii) λειτουργούν ως Πλάγιες ερωτήσεις, και τίθενται ως υποκείμενα σε απρόσωπα ρρ., ή ως αντικείμενα. Η επιλογή ανάμεσα στις τρεις αυτές περιπτώσεις εξαρτάται από το πού ακριβώς είναι εξηρητημένη η πρόταση αυτή. Εν προκειμένω επειδή εξαρτάται από ρ. που δηλώνει έρευνα, αναζήτηση, διερεύνηση (σκοποῦσι) λογικά λειτουργεί ως Πλάγια ερώτηση και είναι αντικείμενο στο ρ. αυτό. **ὥς μετὰ πλείστης:** ο ‘ὥς’ επιτείνει την σημασία του υπερθετικού βαθμού του επιθέτου. **τῶν τε**

πολιτῶν: γενική διαιρετική. **λυμανοῦνται καὶ δασμολογήσουσιν:** Δεν είναι η πρώτη φορά που ο Ισοκράτης καταγγέλλει την ‘εκμετάλλευση’ και τη βαριά ‘φορολόγηση’ ως δυο μέτρα που εφάρμοζαν οι ηγέτες για να καθυποτάξουν τους πολίτες· τα ίδια ακριβώς αναφέρει και στον λόγο του ‘Περὶ Εἰρήνης’ καταγγέλλοντας τις ηγέτιδες πόλεις ότι με αυτά τα δυο προσπαθοῦσαν να επιβληθούν στου συμμάχους τους καθυποτάξουν (Ισοκρ. Περὶ Εἰρ. 46 & 125· για το ίδιο Πανηγυρ. 123 & 132). **τοὺς βελτίστους καὶ πλουσιωτάτους καὶ φρονιμωτάτους:** όταν το επίθετο πάρει άρθρο, τότε μετατρέπεται σε ουσιαστικό. Εδώ και τα τρία επίθετα είναι έναρθρα, αντικείμενα στα δυο ρρ. που ακολουθούν. **κακῶς εἰδότες:** ‘διότι γνωρίζουν – αγνοοῦν’. **ὅτι προσήκει:** εδώ ανοίγει μία ειδική πρόταση στην οποία ο Ισοκράτης παρουσιάζει τι ‘ταιριάζει’ (προσήκει) στους καλούς κυβερνήτες ‘να μη κάνουν’, και τι ‘ταιριάζει’ (προσήκει) αντιθέτως ‘να κάνουν’. Για κάθε τι που ταιριάζει στους καλούς κυβερνήτες ‘να μη κάνουν’, αντιστοιχεί εκ του αντιθέτου αυτό που ταιριάζει ‘να κάνουν’. **τοὺς εὖ φρονούντας καὶ... ἔχοντας:** δυο έναρθρες μτχχ. ως ουσιαστικά, υποκείμενα στα απαρέμφατα ‘παρασκευάζειν ~ ποιεῖν ~ διακεῖσθαι ~ ἀμελεῖν ~ ἐπιστατεῖν ~ ποιεῖσθαι’, τα οποία με την σειρά τους είναι υποκείμενα στο απρόσωπο ρ. ‘προσήκει’. **μὴ... παρασκευάζειν:** αυτό είναι το πρώτο πράγμα που ‘ταιριάζει’ ένας καλός κυβερνήτης ‘να μη κάνει’, δηλ. ‘να μη δημιουργεί για τον εαυτό τους οφέλη με τις δυστυχίες των άλλων’. **τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς:** η δοτική είναι οργανική, και η ενδιάμεση γενική είναι υποκειμενική. **ἀλλὰ...ποιεῖν:** ενν. πάλι ‘προσήκει’. Αυτό είναι το πράγμα που ‘ταιριάζει’ ο καλός κυβερνήτης ‘να κάνει’, σε αντίθεση με το προηγούμενο.

5 μηδὲ...διακεῖσθαι: αυτό είναι το δεύτερο πράγμα που ‘ταιριάζει’ ένας καλός κυβερνήτης ‘να μη κάνει’. **ἀμελεῖν...σωτηρίας:** αυτό είναι το τρίτο που ‘ταιριάζει’ ο καλός κυβερνήτης ‘να μη κάνει’. **ἀλλὰ...ἐπιστατεῖν:** αυτό είναι το ακριβώς αντίθετο με το δεύτερο, γι’ αυτό και οφείλει ‘να κάνει’. **τῶν πραγμάτων:** γενική διαιρετική στο ‘ἐπιστατεῖν < ἐπιστατῶ τῶν πραγμάτων = ἐπιβλέπω κάθε τι ἀπὸ τα πράγματα’. **ὥστε μηδένα τολμᾶν:** ‘ὥστε κανείς να μη τολμᾷ’, συμπερασματική πρόταση με απαρέμφατο. Η ενδιάμεση αντωνυμία υποκ. του απαρεμφ. **τὴν τοῦ σώματος ποιεῖσθαι φυλακὴν:** αυτό είναι το ακριβώς αντίθετο με το τρίτο, γι’ αυτό και είναι κάτι που οφείλει ‘να κάνει’. ‘ποιοῦμαι τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος = προστατεύω τὴν ζωὴ μου’. **ὥς ἀπάντων...βουλομένων:** γενική απόλυτη, επιρρ. μτχ. υποκειμενικής αιτιολογίας λόγω της προσθήκης του ‘ὥς’. **ἔχοντες:** υποθετική μτχ. με απόδοση τις δυο δυνητικές ευκτικές ‘ἂν εἶεν’ & ‘ἂν εὐδοκίμοιεν’. Λανθάνων υποθετικός λόγος της απλής σκέψης. **ὧν:** i.e. ‘τούτων’, γενική συγκριτική. **ἀγαθὰ:** αντικείμενο στο ‘εὐρεῖν’. **μείζω:** ο β’ τύπος ἀντὶ ‘μείζονα’, αιτιατική πληθ. ουδετέρου, κατηγορηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος, ‘ἀγαθὰ που να είναι μεγαλύτερα’, κι όχι βέβαια ‘...που είναι μεγαλύτερα’.

6 γράφων: *‘ενώ έγγραφα’*. **ἅπαντά σοι συμβέβηκεν:** αττική σύνταξη, αντί *‘συμβεβήκασιν’*. **Τὴν μὲν γὰρ εὐπορίαν:** *‘την υλική ευμάρεια – τον πλούτο’*. **ἦν ἀναγκαῖον ἦν:** *‘την οποίαν θα ήταν ανάγκη να αποκτήσεις’*, τελικά *‘δεν είναι ανάγκη’*, γιατί την έχει κληροδοτήσει ο Κλέαρχος στον Τιμόθεο. Η έκφραση *‘ἀναγκαῖον ἦν’* είναι μία δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου, που εκφράζει αυτό που θα μπορούσε να συμβεί, αλλά τελικά δεν συμβαίνει. Κανονικά θα περιμέναμε δίπλα τον δυνητικό *‘ἂν’*, αλλά οι εκφράσεις εκείνες που δηλώνουν το *‘ἀναγκαῖον’* το *‘πρέπει’*, όταν αναφέρονται στο παρελθόν, δεν παίρνουν δίπλα τους το δυνητικό *‘ἂν’* κατά κανόνα (Kühner, 206,4).

μετὰ βίας: αναφέρεται στην πίεση που θα ήταν αναγκασμένος να ασκήσει ο Τιμόθεος στους πολίτες μέσω του νομοθετικού του έργου, προκειμένου να εξασφαλίσει οικονομικούς πόρους, σε περίπτωση που δεν είχε. **τυραννικῶς:** σχετίζεται με τον αυταρχικό τρόπο της εκτελεστικής εξουσίας, το οποίον θα ήταν υποχρεωμένος να ασκήσει, αν δεν είχε περιουσιακά στοιχεία από τον πατέρα του. **μετὰ πολλῆς ἀπεχθείας:** αναφέρεται στην κακή φήμη που θα αποκτούσε, σε περίπτωση που θα ήταν αναγκασμένος να κάνει τα δυο δυο προηγούμενα. **ὁ πατήρ σοι καταλέλοιπεν:** οπότε δεν υπάρχει και κανένας πρακτικός λόγο ή ανάγκη να καταφύγει ο Τιμόθεος σε μέτρα σκληρά και απάνθρωπα, για να αποκτήσει κάτι που ήδη το έχει ως κληροδότημα από τον πατέρα του. **τὸ δὲ χρῆσθαι:** έναρθρο απαρέμφατο σε ονομαστική πτώση, υποκείμενο στο *‘γέγονεν’*. **τούτοις:** αναφέρεται στους τρεις πιο πάνω τρόπους, τους οποίους θα ήταν αναγκασμένος να ακολουθήσει ο Τιμόθεος, αν δεν είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του υλικά αγαθά. **γέγονεν:** ο Παρακείμενος δεν έχει την σημασία ενός γεγονότος που έχει συμβεί, αλλά ενός φαινομένου που έχει απομείνει για να γίνει. **ὧν:** i.e. *‘τούτων’*, συντάσσεται με *‘τὴν ἐπιμέλειαν’* ως γενική αντικειμενική, και με αυτό ενν. το νομοθετικό έργο, η εκτελεστική εξουσία, και η υστεροφημία.

7 μείζονος δυναστείας: *‘αν επιθυμείς εξουσία που να είναι μεγαλύτερη’*, το επίθετο είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος, και η γενική διαιρετική, κ.λ. *‘αν επιθυμείς κάτι από εξουσία’*. **δί’ ὧν:** sc. *‘κινδύνων’*, *‘με τους οποίους κινδύνους’*. **τούτων:** sc. *‘χρημάτων καὶ μείζονος δυναστείας’*, γενική υποκειμενική. **ἑτέρους σοι συμβούλους παρακλητέον:** ρηματικό επίθετο σε απρόσωπη σύνταξη. Σε προσωπική θα ήταν *‘ἔτεροι σοι σύμβουλοι παρακλητέοι εἰσὶ’*. Αντικείμενο στο ρ. επίθετο είναι η αιτιατική *‘ἑτέρους’*, και η επίσης αιτιατική *‘συμβούλους’* είναι επιρρ. κατηγορούμενο του αποτελέσματος, *‘ἄλλους ως συμβούλους’*. **ταῦτα:** sc. *‘χρήματα καὶ δυναστεία’*. **ἄρετῆς δὲ καὶ δόξης:** δυο γενικές συντασσόμενες με το ρ. *‘ἐπιθυμείς’* ως διαιρετικές. **καλῆς:** *‘αν επιθυμείς φήμη που να είναι τιμητική’*, κι όχι βέβαια *‘...που είναι τιμητική’*, γι’ αυτό είναι κατηγορηματικός προσδιορισμός. **τοῖς τε λόγοις:** δοτική της αναφοράς. **προσεκτέον τὸν νοῦν ἔστιν:** απρόσωπη σύνταξη του ρηματικού επιθέτου. Η αιτιατική *‘τὸν νοῦν’* είναι αντικείμενο στο ρ. επίθετο. Η προσωπική του σύνταξη *‘ὁ νοῦς προσεκτέος ἔστι’*. **τοῖς...διοικοῦσιν ἀμιλλητέον:** το ρ. επίθετο βρίσκεται σε απρόσωπη σύνταξη. Όταν ένα ρ. επίθετο προέρχεται από ρ. το οποίο συντάσσεται με αιτιατική πτώση, τότε αυτό μπορεί να συντάσσεται είτε προσωπικά είτε απρόσωπα. Αυτό ακριβώς συνέβη με το ρρ. επίθετα *‘παρακλητέον>παρακαλῶ τινά’*, και *‘προσεκτέον>προσέχω τινά’*, γι’ αυτό εκεί είχαμε και τις δυο συντάξεις. Αν όμως ένα ρ. επίθετο προέρχεται από ρ. συντασσόμενο με γενική ή δοτική, τότε το ρ. επίθετο αυτού του ρ. συντάσσεται μόνο απρόσωπα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον εδώ δεν μπορούμε να έχουμε προσωπική σύνταξη, διότι το ρ. επίθετο *‘ἀμιλλητέον’* πέρχεται από ρ. *‘ἀμιλλῶμαι’*, το οποίο συντάσσεται είτε με εμπρόθετο προσδιορισμό *‘πρός τινά’*, είτε με δοτική *‘τινι’*. Η δοτική *‘τοῖς...διοικοῦσιν’* ως έναρθρη μτχ. που θεωρείται ουσιαστικό, είναι η δοτική της συνοδείας – οργανική, με την οποίαν συντάσσεται το ρ. επίθ. *‘ἀμιλλητέον’*. **τὰς πόλεις:** αντικ. στην έναρθρη μτχ. **πειρατέον αὐτῶν διενεγκεῖν:** άλλη μία απρόσωπη σύνταξη του ρ. επιθέτου *‘πειρατέον>πειρῶμαι’*, η οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μετατραπεί σε προσωπική, διότι το ρ. *‘πειρῶμαι’* δεν συντάσσεται με αιτιατική, αλλά με απαρέμφατο. Η γενική *‘αὐτῶν’* συντάσσεται με το απαρέμφ. ως γενική αφαιρετική (:συγκριτική), ενώ το απαρέμφ. είναι αντικείμενο στο ρ. επίθετο.

8 Κλέομιν: το όνομα ‘Κλέομιν [Μηθυ]μναῖον’ (με ένα -μ-) απαντά στην ένατη γραμμή μιας Αθηναϊκής επιγραφής, που βρέθηκε στην Ακρόπολη, και τώρα βρίσκεται στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης, στην οποία η Βουλή απεφάσισε να εκφράσει τις ευχαριστίες της στο πρόσωπό του, διότι εκείνος πλήρωσε λύτρα ώστε να απελευθερωθούν Αθηναίοι πολίτες που είχαν συλληφθεί από πειρατές. Ο Αθήναιος (Δειπν. Χ, 60,14 Kaibel) παραθέτει μία μαρτυρία από τον Θεόπομπο για κάποιον Κλεομένη στην Μήθυμνα, ο οποίος αναμόρφωσε το διεφθαρμένο πολιτικό και κοινωνικό σκηνικό στη πόλη του ως τύραννος, όπου προφανώς πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο. Όσον αφορά την διασωσμένη επιγραφή (Tod 170· I.G.ii² 284). **ἔχοντα:** άναρθρη μτχ. ως επιθετικός προσδιορισμός. **εἶναι... καὶ ἀπέχειν:** αντικείμενα στο ρ. Υποκείμενο στα δυο αυτά απαρέμφατα η αιτιατική ‘Κλέομιν’. **τοῦ... ἀποκτείνειν ἢ φυγαδεύειν ἢ δημεύειν...ἢ ποιεῖν:** τέσσερα άναρθρα απαρέμφατα σε γενική πτώση, τα οποία συντάσσονται με το απαρέμφατο ‘ἀπέχειν’ ως γενικές αφαιρετικές. **ἄλλο τι κακόν:** η αντων. ‘τι’ είναι αντικ. στο ‘ποιεῖν’, το ‘ἄλλο’ είναι επιθ. προσδ., και το ‘κακόν’ είναι κατηγορηματικός προσδ. **ὥστε...παρέχειν...κατάγειν:** δυο συμπερασματικές προτάσεις με απαρέμφατο. **τοὺς φεύγοντας:** άναρθρη μτχ. ως αντικείμενο στο ‘κατάγειν’.

9 ἀποδιδόναι: επίσης αντικείμενο στο ‘ἀκούω’, όπως πιο πάνω το ‘εἶναι’. **τοῖς κατιοῦσιν:** άναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, δοτική προσωπική στο ‘ἀποδιδόναι’. Το ρ. ‘κάτειμι (κατέρχομαι) = επιστρέφω από την εξορία’. **τοῖς δὲ πριαμένοις:** ομοίως άναρθρη μτχ. ως δοτική προσωπική, ‘ενώ σ’ εκείνους οι οποίοι αγόρασαν’, ενν. ‘τις δημευθείσες στο παρελθόν περιουσίες των εξορίστων’. **τὰς τιμὰς:** ‘τα χρηματικά ποσά’, αντικείμενο στο ‘ἀποδιδόναι’. Ο Κλεόμνης, όταν ένας εξόριστος επέστρεφε στην Μήθυμνα, του απέδιδε την δημευθείσα στο παρελθόν κτηματική περιουσία του. Και αν στο χρονικό διάστημα της εξορίας του, αυτήν την περιουσία την είχε αγοράσει κάποιος άλλος Μηθυμναίος, επέστρεφε σ’ εκείνον το χρηματικό ποσόν που τότε είχε πληρώσει για να την αγοράσει. **τὰς... γιγνομένας:** παράθεση. **ἐκάστοις:** sc. ‘τῶν κτήσεων’, ‘για κάθε μία κτηματική περιουσία’. **καθοπλίζειν:** αντικείμενο στο ρ. ‘ἀκούω’. **ὥς...οὐδενὸς μὲν ἐπιχειρήσοντος:** γενική απόλυτη, αιτιολογική μτχ., υποκειμενικής αιτιολογίας, ‘επειδή κατά την γνώμη του κανείς δεν πρόκειται να επιχειρήσει’. **περὶ...αὐτόν:** sc. ‘Κλέομιν’. **νεωτερίζειν:** ‘να κινηθεί επαναστατικά’. **ἦν...τολμήσωσιν:** υποθετική πρόταση με απόδοση την γενική απόλυτη. Πλάγιος Υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο. Στον Ε.Λ. ‘ἦν τινὲς τολμήσωσιν, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει νεωτερίζειν’. **ἡγούμενον:** υποκ. της μτχ. είναι η ενν. αιτιατική ‘Κλέομιν’, η οποία είναι και το υποκείμενο στο απαρέμφατο ‘καθοπλίζειν’, αιτιολογική μτχ. **αὐτῷ:** δοτική προσωπική στο ‘λυσিতেλεῖν’, δηλ. ‘επειδή πίστευε ότι ωφέλουσε αυτόν τον ίδιον τον Κλέομη’. **τεθνάναι:** υποκείμενο στο απρόσωπο απαρέμφατο ‘λυσিতেλεῖν’. **ἐνδειξαμένῳ:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική. **μᾶλλον ἢ ζῆν:** το απαρέμφατο ‘ζῆν’ συγκρίνεται με το προηγούμενο ‘τεθνάναι’. **πλείῳ χρόνον:** i.e. ‘πλείονα χρόνον = για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα’. **τῇ πόλει:** δοτική αντιχαριστική. **γενόμενον:** τροπική μτχ., ‘με το να έχει γίνει’.

10 ἂν...διελέχθην: δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου για το αντίθετο του πραγματικού στο παρόν, ‘θα μπορούσα τώρα να συζητήσω περισσότερα’. **πλείῳ:** i.e. ‘πλείονα’, αιτιατική πληθυντ. ουδετέρου. **εἰ μὴ...ἔδει:** υποθετική πρόταση με απόδοση την προηγούμενη δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου. Ευθύς υποθ. λόγος του αντίθετου του πραγματικού. **ἂν μὴ κωλύση:** υποθετική πρόταση με απόδοση τον Μέλλοντα Οριστικής ‘συμβουλευσομεν’. Ευθύς υποθετικός λόγος για το προσδοκώμενο. **περὶ τῶν ἰδίων:** ‘για τα δικά μας ζητήματα’. **Αὐτοκράτωρ:** κύριο όνομα. **ὁ...φέρων:** άναρθρη μτχ. ως παράθεση.

11 περὶ τε γὰρ τὰς διατριβάς: ‘ὅσον αφορά τώρα την απασχόλησή μας’, ενν. την καθημερινή ασχολία του ιδίου του Ισοκράτη και του ‘Αυτοκράτορος’, που συμβαίνει να είναι και μαθητής του. **τὰς αὐτὰς γεγόναμεν:** ‘έχουμε βρεθεί στις ακριβώς ίδιες’. **τῇ τέχνῃ πολλάκις αὐτοῦ κέχρημαι:** ‘και έχω εκμεταλλευτεί πολλές φορές την επιδεξιότητά του’, προφανώς εννοεί στο συγγραφικό έργο, με την έννοια ότι του έχει αναθέσει τέτοιου είδους εργασία.

τῆς ὥς σέ: ‘για την μετακίνησή του κοντά σου’, το ‘ὥς’ με αιτιατική προσώπου δηλώνει την κατεύθυνση επιρρηματικά. Η προσθήκη της γενικής του άρθρου ουσιαστικοποιεί τον επιρρ. προσδιορισμό και τον καθιστά παράθεση στο ουσιαστικό ‘τῆς ἀποδημίας’. **βουλοίμην ἄν:** δυνητική ευκτική για το πιθανόν στο παρόν και μέλλον. **σε:** υποκείμενο στο απαρέμφ. ‘χρήσασθαι’. **αὐτῷ:** δηλ. με τον ‘Κλέομη’. **ὅτι... γίγνεται:** ειδική πρόταση, υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ‘γενέσθαι φανερόν’. **μέρος τι:** ‘ὅσον αφορά ένα μικρό τμήμα’, αιτιατική επιρρ. της αναφοράς. **τι τῶν δεόντων αὐτῷ:** η αιτιατική είναι υποκ. στο ρ., η γενική διαιρετική, και η δοτική προσωπική.

12 εἰ...ἐπιστέλλω...ἐδεήθην: πρόκειται για δυο προτάσεις που φαίνονται ως υποθετικές, όμως βρίσκονται μεταξύ της αιτιολογίας και της Πλαγίας ερωτήσεως, γι’ αυτό και μεταφράζονται είτε ως ‘μην απορείς αν...’, είτε ως ‘μην απορείς που...’. **Κλέαρχου δὲ μηδὲν πώποτ’ ἐδεήθην:** ‘και μην απορείς αν/ που ποτέ στο παρελθόν δεν χρειάστηκα σε τίποτε τον πατέρα σου, τον Κλέαρχο’. Ο Ισοκράτης είναι λογικό να υποθέσει ότι ο νεαρός Τιμόθεος θα διερωτηθεί ‘για ποιόν λόγο ο Ισοκράτης στέλνει σε εμένα τώρα μία επιστολή, ενώ ποτέ στο παρελθόν δεν έκανε κάτι παρόμοιο και για τον πατέρα μου’. Η απάντηση βρίσκεται σε ό,τι ακολουθεί στην συνέχεια. **τοῖς βελτίστοις:** το άρθρο μπορεί και μετατρέπει σε ουσιαστικό κάθε μέρος του λόγου, κι εδώ ουσιαστικοποιεί το επίθετο ‘βελτίστοις’, το οποίο συντάσσεται με το ‘ὅμοιον’ ως δοτική της συμμετοχής (συνοδείας). **τῶν ἐμοὶ πεπλησιακότων:** ομοίως κι εδώ το άρθρο μετατρέπει την μτχ. σε γενική διαιρετική. Για μια διαφορετική χρήση της γενικής ως εξαρτημένης από επίθετο υπερθετικού βαθμού, αλλά άναρθρου, δες πιο κάτω. Η δοτική της συμμετοχής (συνοδείας). **Κλέαρχον:** υποκείμενο στο απαρέμφατο ‘εἶναι’. **ὅτ’ ἦν παρ’ ἡμῖν:** δηλ. όταν βρισκόταν ο Κλέαρχος νεαρός στην Αθήνα ως μαθητής του Ισοκράτη. **ἐλευθεριώτατον...πραότατον...φιλανθρωπότατον:** και τα τρία είναι κατηγορούμενα. ‘ἐλευθέριος’ χαρακτηρίζεται ο άνθρωπος εκείνος του οποίου το πνεύμα δεν δεσμεύεται από προλήψεις και προκαταλήψεις. Ο Ισοκράτης χρησιμοποιεί το επίρρημα στον θετικό βαθμό ‘ἐλευθέρως τεθραμμένους, Πανηγ. 49’ με αυτήν ακριβώς την θετική σημασία, όταν στον ‘Πανηγυρικό’ αναφέρεται στον αδέσμευτο και χαρακτήρα των Αθηναίων, ο οποίος έφερε σαν αποτέλεσμα την φιλοσοφική αναζήτηση. Με τον ίδιο τρόπο μεταχειρίζεται το επίρρημα ‘ἐλευθέρως’ και στον ‘Αρεοπαγитικό, 43’ και στον λόγο του ‘Περί Αντιδόσεως, 70’. **τῶν μετεχόντων:** έναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό σε θέση γενική συγκριτικής. Τα άναρθρα επίθετα υπερθετικού βαθμού που προηγούνται, όντας άναρθρα γίνονται κατηγορούμενα, και γι’ αυτό η γενική που ακολουθεί είναι συγκριτική, και όχι διαιρετική, όπως εκ λάθους να θεωρείται (Για περισσότερα στο θέμα αυτό [ΕΛΩ](#)). **τῆς διατριβῆς:** γενική διαιρετική στην έναρθρη μτχ. ‘τῶν μετεχόντων>μετέχω τινός = παίρνω μέρος σε [κάποιο σημείο από] κάτι’. **ἐπειδὴ...ἔλαβεν:** χρονική πρόταση. **ὥστε...θαυμάζειν τοὺς...γινώσκοντας:** ‘με αποτέλεσμα να απορούν γενικῶς όλοι αυτοί που τον γνώριζαν στο παρελθόν’, συμπερασματική πρόταση με απαρέμφατο, στο οποίο υποκ. είναι η αιτιατική της ουσιαστικοποιημένης έναρθρη μτχ. ‘τοὺς γινώσκοντας’. Το ‘πάντας’ είναι κατηγορηματικό προσδιορισμός.

13 ἀπηλλοτριώθην: ‘αποξενώθηκα’. **σέ:** αντικείμενο στα δυο ρρ. που ακολουθούν. **ποιησαίμην ἄν:** δυνητική ευκτική για το δυνατόν – πιθανόν στο παρόν και μέλλον. **πρὸ πολλοῦ:** ‘για πολλούς λόγους’. **διατεθῆναι:** συμπερασματικό απαρέμφατο, ‘ώστε να συμπεριφερθεῖς με οικειότητα ἀπέναντί μου’. **Δηλώσεις ~ ἐπιμελήσει ~ πέμψεις:** τρεις Μέλλοντες χρόνοι σε θέση Προστακτικής (Kühner, 173.5). **Αὐτοκράτορός:** συντάσσεται με το ρ. ‘ἐπιμελήσει’ ως γενική διαιρετική. Το ρ. ‘ἐπιμελοῦμαι τινός’ για λόγους ευκολίας το αποδίδουμε στην ν.ε. ως ‘φροντίζω κάποιον/ κάτι’, όμως κ.λ. σημαίνει ‘δείχνω ενδιαφέρον για [κάτι από] κάποιον/ κάτι’. **εἰ...ἔχεις:** φαινομενικά υποθετική πρόταση, όμως ουσιαστικά είναι Πλάγια Ερώτηση, αντικείμενο στο ‘δηλώσεις’. **ὥς ἡμᾶς:** ό.π. ‘ὥς σέ, 11’. **τὴν φιλίαν καὶ ξενίαν:** αντικείμενα στην μτχ. ‘ἀνανεούμενος’. **τὴν...ὑπάρχουσαν:** παράθεση. **Ἐρρωσο:** Προστακτική Παρακειμένου του ρ. ‘ῥώνυμι = εἶμαι υγιής, υγιαίνω’. Τυπική κατάληξη σε επιστολές. **του:** ο β’ τύπος αντί του ‘τινός’. **ἐπίστελλε:** Προστακτική Ενεστώτα. Ευθύς υποθ. λόγος για την άόριστη επανάληψη στο παρόν & μέλλον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(1) Σχετικά λοιπόν με την φιλική σχέση που υπάρχει σε μας μεταξύ μας, πιστεύω ότι εσύ έχεις ακούσει από πολλούς, και χαίρομαι μαζί σου, που πληροφορούμαι πως πρώτον ότι εφαρμόζεις την εξουσία που τώρα έχεις με τρόπο καλύτερο από τον πατέρα σου και πιο συνετό, και κατόπιν ότι προτιμάς να αποκτάς δόξα που να είναι έντιμη, παρά να συσσωρεύεις πλούτο που να είναι μεγάλος. Και φέρνεις μια απόδειξη της αρετής σου που δεν είναι ασήμαντη, αλλά όσο γίνεται πιο σημαντική με το να έχεις αυτήν ακριβώς την αντίληψη. Έτσι λοιπόν αν παραμείνεις σ' αυτά που λέγονται για σένα τώρα, δεν θα σου λείψουν εκείνοι θα επαινέσουν την συνετή του σκέψη και την αυτήν την προτίμησή σου. (2) Γιατί πιστεύω ότι ακόμη κι αυτά που έχουν ακουστεί για τον πατέρα σου, θα προσθέσουν μεγάλη αξιοπιστία αναφορικά με το να φαίνεσαι εσύ ότι έχεις ορθή κρίση και ότι ξεχωρίζεις από τους άλλους. Διότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν επαινούν έτσι ούτε και εκτιμούν εκείνους που κατάγονται από πατέρες με καλή φήμη, όπως εκείνους που κατάγονται από δύστροπους και σκληρούς, αν βέβαια φαίνονται να μην είναι καθόλου όμοιοι με τους γονείς τους. Αντιθέτως λοιπόν περισσότερο ευχάριστο είναι γι' αυτούς αυτό το καλό που ξεπερνά τους κανόνες της λογικής, απ' ό,τι αυτά που συμβαίνουν με τρόπο φυσικό και ταιριαστό. (3) Με το έχεις αυτά υπ' όψη σου πρέπει να επιδιώκεις και να προβληματίζεσαι με ποιόν τρόπο και με την βοήθεια ποιων και αν έρθεις σε συνεργασία με ποιους ως συμβούλους πρώτον θα διορθώσεις τις ατυχίες που είχε η πόλη, δεύτερον θα παρακινήσεις τους πολίτες στην εργασία τους και στην αυτοσυγκράτηση, και τρίτον θα τους κάνεις αυτούς να ζουν πιο ευχάριστα και με μεγαλύτερη αισιοδοξία απ' ό,τι το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Διότι αυτές εδώ είναι δραστηριότητες που ταιριάζουν σ' εκείνους που κυβερνούν με σωστό τρόπο και με αυτοσυγκράτηση. (4) Ορισμένοι επειδή τα έχουν αυτά περιφρονήσει, τίποτε άλλο δεν εξετάζουν, παρά με ποιόν τρόπο και οι ίδιοι θα περάσουν την ζωή τους με όσο γίνεται μεγαλύτερη ηδονοθηρία, αλλά και με ποιόν τρόπο θα εκμεταλλευτούν και θα φορολογήσουν τους καλύτερους από τους πολίτες και τους πιο ευκατάστατους και τους πιο συνετούς, διότι δεν γνωρίζουν ότι ταιριάζει οι συνετοί άνθρωποι και εκείνοι που έχουν αυτό το τιμητικό αξίωμα, με τις δυστυχίες των άλλων να μη εξασφαλίζουν για τον εαυτό τους απολαύσεις, αλλά να κάνουν με τις δικές τους τις φροντίδες τους πολίτες πιο ευτυχείς, (5) και να μη συμπεριφέρονται με άγριο και σκληρό τρόπο σε όλους, και να μη αδιαφορούν για την δική τους σωτηρία, αλλά αντιθέτως έτσι ήρεμα και νόμιμα να επιβλέπουν τις εξελίξεις, ώστε να μη τολμά κανείς να σκεφτεί κάτι κακό γι' αυτούς, και να μη οργανώνουν την φύλαξη της ζωή τους με τόσο μεγάλη λεπτομέρεια, σαν να θέλουν όλοι να τους σκοτώσουν. Αν λοιπόν έχουν αυτήν την αντίληψη, τότε και οι ίδιοι είναι δυνατόν να βρίσκονται μακριά από τους κινδύνους, αλλά και να έχουν μία καλή φήμη στους υπόλοιπους πολίτες. (6) Θυμήθηκα επίσης ενώ έγραφα, ότι όλα αυτά έχουν συμβεί σε σένα με τρόπο ευνοϊκό. Διότι την υλική ευημερία, την οποία θ' ήταν υποχρεωτικό να την αποκτήσεις με τον εξαναγκασμό και με την αυταρχικότητα και με την δυσφήμιση, ο πατέρα σου την έχει αφήσει σε σένα, ενώ αντιθέτως το να συμπεριφερθείς σε όλα αυτά με τρόπο καλό και αγαπητό στου συμπολίτες σου, αυτό έχει αφεθεί σε σένα. (7) Όσα λοιπόν γνωρίζω, αυτά εδώ είναι, και έχουν ως εξής: Αν επιθυμείς χρήματα και εξουσία που να είναι μεγαλύτερη και κινδύνους, με τους οποίους επιτυγχάνονται τα αποκτήματα εκείνων των δυο, τότε πρέπει να αναζητήσεις άλλους ως συμβούλους. Αν όμως αυτά τα έχεις σε ικανοποιητικό βαθμό, ενώ επιθυμείς αρετή και φήμη που να είναι τιμητική, αλλά και την καλή διάθεση από πολλούς, τότε πρέπει να στρέψεις την προσοχή σου στα λόγια τα δικά μου και πρέπει να συναγωνιστείς μ' εκείνους που διοικούν τις πόλεις τους με σωστό τρόπο, και πρέπει επίσης να επιχειρήσεις να τους ξεπεράσεις. (8) Και ακούω ότι ο Κλεόμης ο Μηθυμναίος, ο οποίος έχει την ίδια εξουσία, είναι σχετικά με τις άλλες ενέργειες καλός και τίμιος και συνετός, και τόσο πολύ απέχει

από τον δολοφονεί κάποιους από τους πολίτες, ή να τους εξορίζει ή να τους δημεύει την περιουσία τους, ή να κάνει κάτι άλλο που να είναι κακό, ώστε να προσφέρει μεγάλη ασφάλεια στους συμπολίτες του, και να ανακαλεί τους εξόριστους, (9) και ότι αποδίδει πίσω σ' εκείνους που επιστρέφουν από την εξορία, την περιουσία τους την οποία είχαν στερηθεί, και ότι σ' εκείνους που αγόρασαν επιστρέφει τα χρηματικά ποσά τα οποία είχαν συμφωνηθεί για κάθε μια κτηματική περιουσία, και κοντά σ' αυτά ότι οπλίζει όλους γενικώς του πολίτες επειδή κατά την γνώμη του κανείς δεν πρόκειται να επιχειρήσει να επαναστατήσει, αν βέβαια ίσως κάποιοι τολμήσουν, διότι πίστευε ότι ωφελεί αυτόν τον ίδιον περισσότερο να πεθάνει επιδεικνύοντας μία τέτοιου είδους ανδρεία στους συμπολίτες του, παρά να ζει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα με το να γίνει υπεύθυνος πολύ μεγάλων κακών εις βάρος της πόλεως. (10) Επίσης θα μπορούσα τώρα να συζητούσα περισσότερα πράγματα γι' αυτά τα ζητήματα, και πιθανόν με ακόμη πιο επιδέξιο τρόπο, αν βέβαια δεν υπήρχε ανάγκη με κάθε τρόπο να σου γράψω αυτήν την επιστολή σύντομα. Τώρα λοιπόν θα σου δώσω συμβουλές πάλι στο μέλλον, αν δεν με εμποδίσει το γήρας, και όσον αφορά το παρόν θα μιλήσουμε για τα δικά μας θέματα. Ο 'Αυτοκράτωρ', αυτός που μεταφέρει την επιστολή, είναι προσωπικός μου φίλος. (11) Όσον αφορά τώρα την απασχόληση, εμείς οι δυο έχουμε ακριβώς στα ίδια πράγματα, και πολλές φορές εγώ έχω έρθει σε επαφή με την τεχνική εκείνου, και προσφάτως τον συμβούλευσα σχετικά με την αποστολή του, αυτήν για τον τόπο σου. Για όλους αυτούς τους λόγους ήθελα εσύ να τον αντιμετωπίσεις με καλό τρόπο και εποικοδομητικό και για τους δυο σας, και να καταστεί φανερό ότι όσον αφορά ένα μικρό κομμάτι, και μέσω εμού πραγματοποιείται κάτι απ' αυτά που εκείνος έχει ανάγκη. (12) Και μην απορρήσεις αν/που σου στέλνω αυτήν την επιστολή με τόσο προθυμία, ενώ ποτέ στο παρελθόν δεν χρειάστηκε σε τίποτε απολύτως τον Κλέαρχο, τον πατέρα σου. Σχεδόν όλοι αυτοί που έφταναν εδώ με πλοίο από τον τόπο σου, έλεγαν ότι εσύ είσαι όμοιος με τους πιο άριστους ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν έρθει κοντά μου ως μαθητές, ενώ ο Κλέαρχος σε εκείνη την χρονική περίοδο, όταν ήταν κοντά μου, ομολογούσαν όσοι τον συνάντησαν, ότι ήταν ένας άνθρωπος με πάρα πολύ ελεύθερο πνεύμα, ηρεμότατος, και πάρα πολύ φιλικός προς τους συνανθρώπους συγκριτικά με εκείνους που έπαιρναν μέρος στα μαθήματά μου. Όταν όμως απέκτησε δύναμη, τόσο πολύ φάνηκε ότι μετατοπίστηκε, ώστε να απορούν όλοι αυτοί που τον γνώριζαν στο παρελθόν. (13) Έτσι λοιπόν εγώ αποξενώθηκα από αυτόν γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους. Όμως εσένα σε αποδέχομαι και για πολλούς λόγους είναι δυνατόν να σε κάνω έτσι ώστε να συμπεριφερθείς με οικειότητα απέναντί μου. Φανέρωσε κι εσύ γρήγορα αν έχεις την ίδια γνώμη με μένα. Επίσης φρόντισε και τον 'Αυτοκράτορα' και στείλε μία επιστολή σε μένα, με το να ανανεώσεις την φιλική μας σχέση και την φιλοξενία αυτήν που υπήρχε στο παρελθόν. Να είσαι καλά, κι αν χρειαστείς κάτι από εμένα, στείλε μου επιστολή.